

dels significats d'aquest mot castellà (Escrig volia dir que era en una petita vall; el mot etimològic significà 'bassals').

Llacsó, V. llet Llacuna, V. llac Llada ultracorreció de *llar*, pron. *llà*

LLADELLA, V. DCEC, LADILLA, 8.43b-48; afegim-hi que *ladella* cat. es troba ja en un doc. de Balaguer de 1313 (BABL XII, 422), i en l'adagi valencià: «ni pusses en los camals / ni *lledelles* en los angonals», Carles Ros (1736, *AdagesR*, p. 78). *Llader* (1421, *AlcM*), deu ser pres del cast. *ladero* 'lateral' = fr. «pas un denier mis de *côté*».

Lladern, V. aladern Lladó, V. lledó Lladoncs, V. doncs Lladorre, difícilment hi pot haver relació amb *Lladurs* (que ve de LLITURCI/-URGI) i que avui encara es diu més aviat *ladúrs* que *ladúrs*

LLADRAR, del ll. LATRARE id. □ 1.ª doc.: Llull.

«En la cort del rey <el lleó>, fo ordonat que lo gat fos cambrer, e lo ca fos porter ---, per ço car sentia de luny; e *ladrava* e feya a saber al rey aquells qui a ell venien», *Merav.* (v, § 5, Ag. I, 206). També figura en BMetge; «*Ladrar*: latrare, gannire», JnEsteve, *LiEleg.* 1-5-1; «*ladrar* contra Déu», Eix. (*Terç* 370, *DBal.*, s. v. *detractor*) «*lladrar*: latrare», OPou (*ThPu.*, 56) etc. S'ha conservat en la major part de les llengües romàniques, però s'ha perdut en francès, i encara que va passar a l'oc. ant. *larrar*, on el trobem en els grans trobadors (Peire Vidal, Raimbaut de Vaqueiras, Uc Fai-dit) avui en territori de França s'ha perdut quasi per tot, substituït pel fr. *aboyer*, fins a la major part del domini gascó, llevat de l'aranès i bearn. *lairà*, i *ladrà* 35 a la vall bigordana d'Arrens (Rohlf, *Le Gc.*, § 193); des de la Vall d'Aran l'àrea continua tot al llarg del domini català, en la forma *lladrar* (ja Cardós i Vall Ferrera), per més que en cat. or. li fa concurrència (*a*)*borderar* (cf. també *abuixar*). A Benasc *nyadrá*, alterat per influència de l'onomatopeia *nyau-nyau* (BDC VI, 28) o *ennyadrigà* («la gossa *ennyadrigue*», Ferraz, 56), que potser parteix d'un *nyadric* <*lladrit* × *lladruc*. Encara que en romànic tenim la impressió que *lladrar* és una espècie de derivat de *lladre*, ll. LATRO, -ONIS, en realitat, en llatí, eren dos mots de sentit ben allunyat i d'etimologia ben independent.

DERIV.: El nom d'acció fou d'antic *lladrament*: «Tant eren grans los crits e-ls plants e-ls plors que'l pastor gitava, que --- per lo *lladrament* dels cans qui-s combatien ab lo lop, Blanquerna --- pres una maça que'l pastor portava e --- hac mort lo lop», *Blanq.* (NCL I, 246.20); «prop la dita riba ha una gran caverna, la porta de la qual guarda Cerberus, qui ha tres caps de ca; e ab grans *ladraments* espanta, turmenta e devora ço que davant li ve», BMetge (*Somni* III); substituït per *lladr* a Mall. i Men.,¹ pel tort. i val. *lladrit*, i en el Princ. per *lladruc*,² amb terminació estranya si fos un sufix, però en realitat deu resultar d'un creuament de *lladrament* amb el seu sinònim 60

uc (de AHUCAR), que és el mot que usava el nostre primitiu Guillem de Berguedà: «lo cortés drut / e no tem clam, ni crit ni *uc* de goça» (per a aquesta poesia del cèlebre trobador, veg. Nicolau d'Oliver, *Paisatges de la Nostra Història*, 21); a Mall. hi ha fins i tot un verb *lladrucar* (Coloma Rosselló).³ *Lladrada. Lladradissa. Lladrador. Lladraire. Lladrant.*

CPT.: *Lladracà* nom de *Eupatorium cannabinum*, planta purgant, que Montanyà, *Topogr. Mèdica de Ponts*, 280, identifica amb la que anomena *sinantèrea*: si es parteix de la idea de 'ca lladre' no es comprèn gaire la formació, i com que Cadevall (*Flora de Cat.* III, 204) escriu *lladracà* (seguit per *Dfa.* i *AlcM*) sembla que deu ser compost imperatiu *lladra, ob tu, ca!* 15 (s'usarà per purgar els gossos?)

¹ Més aviat pronunciat *llatr*, i reduït a *llat*: «corre-dora sou, llebreta, / per un camí tiranyat; / si jo fos un ca acossat, / amb quatre bots i un *llat* / ja vos tendria, amoret», Moll, *Amoroses*, p. 17; també hi ha qui diu *llap*, variant provocada per ultracorrecció de l'alternança -p/pl. -ts, i amb influència d'una onomatopeia. —² No admès encara per Lab. 1840-64. Però ja «a la lluyta carnívora y feresta / barreja sos *lladrucs* negra tempesta, / congriada a garbí sobtadament», *Atl.*, introd. 5b. «Arribaven, pels rials, *lladrucs* llunyans dels gossos / de les altes

wrence de Pol, en la revista d'Arenys, 1981. —³ De primer jo havia pensat que hi havia relació amb un mot basc, *aun* id. (i encara no descarto que n'hi hagi alguna, si bé en sentit contrari), car en l'antic basc d'Alaba «ladrido (de perros)» es traduïa per (*oran*) *aun-ac* i *ladrar* (los perros) per (*orac*) *aun eguin* (Landucci, s. v.), mots potser no mancats de certa relació amb el nom del poble de *Saiünc* a Benasc. Qüestions poc madures per tractar-ne ara.

LLADRE, del ll. LATRO, LATRŌNIS, primitivament 'guardia de cos, mercenari', després 'bandoler, membre d'una banda de bandejats', i en fi 'membre d'una colla de lladres, lladre'. □ 1.ª doc.: orígens (Llull, *VidesR*, *Homilies*).

¿Qual prod té ad om --- qui ben tanca sa casa o son castel, e-i laxa un trauc on entran los *laïres* e rauben lo castel e la maisó? ¿Qual prod és ad om qui à pres altrui aver, o per engan o per *ladronici* --- e pren sa penatència, e no ren aquel aver?», *Hom.*, fº 5r9, 5r11; «un juseu vesent --- Sent Nicolau en miracles fasén, ¿un féu --- ymage ab semblansa d'él, e --- con ab alre en luyn terra anàs, les sues coses ab menasses li comandà --- —Sényer Nicolau, ¿no avia eu vós pausat en la mia casa per so que les mies coses de *ladres* gardasses? ¿Per qual cosa no ho avetz feyt, e als *layres* quan me robaven no ho vedets?», *VidesR*, 10v1; «començà lo virè Manament, en plorant --- —*Ladruniçi* fa tot jorn malvestat e engan; manament són <jo sóc> contra *ladroniçi* --- Justícia poneix los *ladres*, mas no fa mi ésser obeït per caritat», Llull, *Blanq.* (NCL I, 212.10).